

Kvaliteta života kao kriterij održivosti razvoja — psihologijski pristup*

Nikola Pastuović

Filozofski fakultet, Zagreb

Sažetak

Koncept održivog razvoja pretpostavlja ne samo štedljivo iskorištavanje izvora i zaštitu okoliša nego i svojevrsnu rekonceptualizaciju razvitka kao takvog. Razvitak je, naime, po definiciji, promjena, odnosno aktualizacija potencijala entiteta koji se razvija. Ona s gledišta zadovoljavanja ljudskih potreba ne mora biti pozitivna; može biti i negativna. Zato razvitak treba interpretirati kao porast zadovoljavanja ljudskih potreba, tj. unapređenje kvalitete života.

Budući da su potrebe strukturirane u hijerarhijski sustav (bazične ili ekonomske, socijalne i samoaktualizirajuće), to i razvitak nije jednodimenzionalan nego višedimenzionalan fenomen. Psihološka istraživanja zadovoljstva životom, kao mjere njegove kvalitete, pokazuju da zadovoljstvo nije bipolarna nego da su zadovoljstvo i nezadovoljstvo dvije nezavisne varijable koje su uvjetovane različitim činiocima. Zadovoljstvo, tj. kvalitetan život, ovisi o ostvarivanju socijalnih i samoaktualizirajućih motiva, a ne egzistencijalnih, koji su, međutim, preduvjet za doživljavanje viših potreba. Stoga se društveni razvitak sastoji u ostvarivanju uvjeta za zadovoljavanje svih — a ne samo osnovnih ljudskih — potreba. Ako uvjeti za zadovoljavanje viših motiva stanovništva nisu osigurani, a egzistencijalne su potrebe uglavnom zadovoljene, ono će biti manje zadovoljno i živjet će manje kvalitetno nego u uvjetima relativno veće materijalne oskudice.

Ključne riječi: kvaliteta života, razvitak, razvoj

Pojmovi »razvoj« i »kvaliteta života« te njihova povezanost sve su češći predmet istraživačkog interesa u društvenim znanostima, a sve više rezoniraju i s javnim mišljenjem. To svjedoči o njihovoj ne samo teorijskoj nego i praktičkoj važnosti. Pretpostavka za plodan diskurs i produktivna istraživanja ovih problema jest, međutim, da se ti toliko često rabljeni pojmovi što jasnije konceptualiziraju kako bismo ih mogli jednoznačno razumjeti te operacionalizirati i mjeriti. Tu nastaju određene poteškoće koje ćemo razmotriti u uvodnom dijelu ovoga rada.

O POJMU »RAZVITAK«

Kao tehnički termin i teorijski pojam, »razvoj« je relativno nov i mnogoznačan teorijski konstrukt koji proizvodi mnoge kontroverze (Development, Vol. VI. 1., 1989). Zato su istraživanja razvoja koja se provode u okviru tzv. razvojnih studija (*development studies*) ili »sociologije razvoja« (*sociologie de development*) vrlo raznolika, pri čemu su

* Rad je prezentiran na znanstvenom skupu »Uloga znanosti u održivom razvoju«, Zagreb, 11–13. ožujka 1993.

